LEEUW VAN BOTER

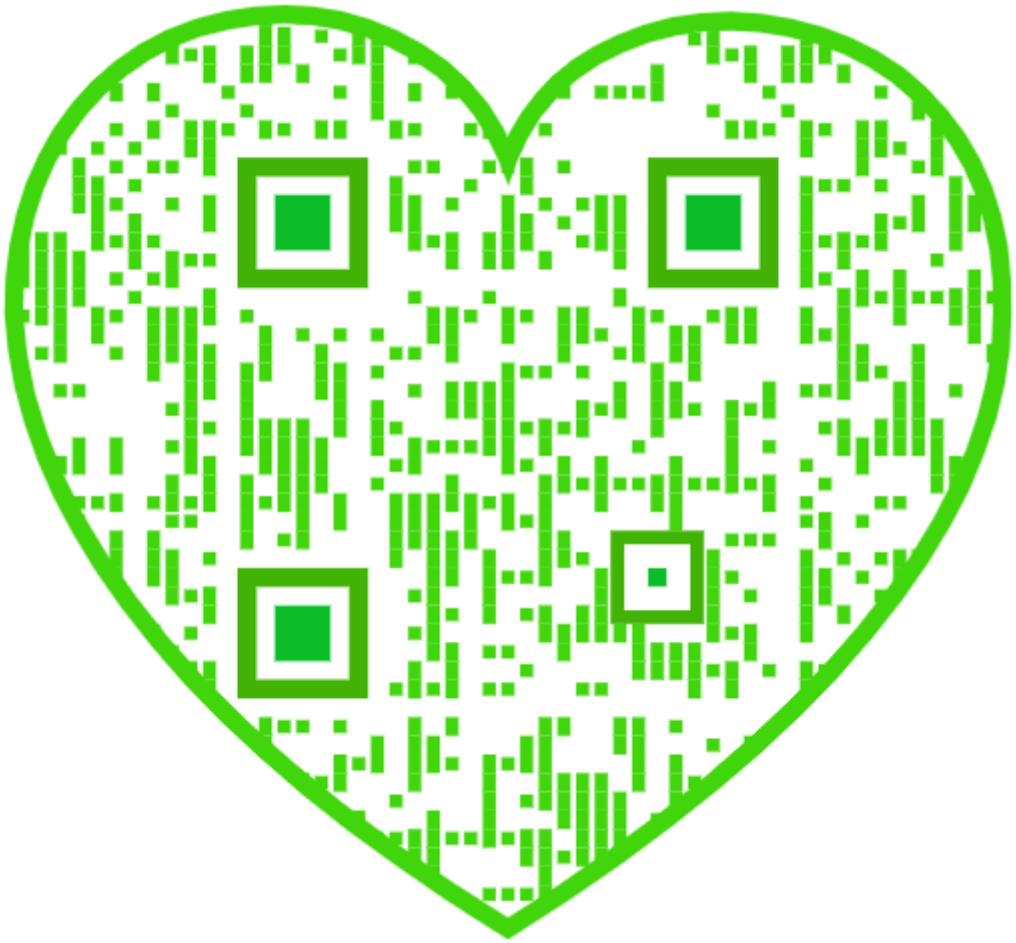

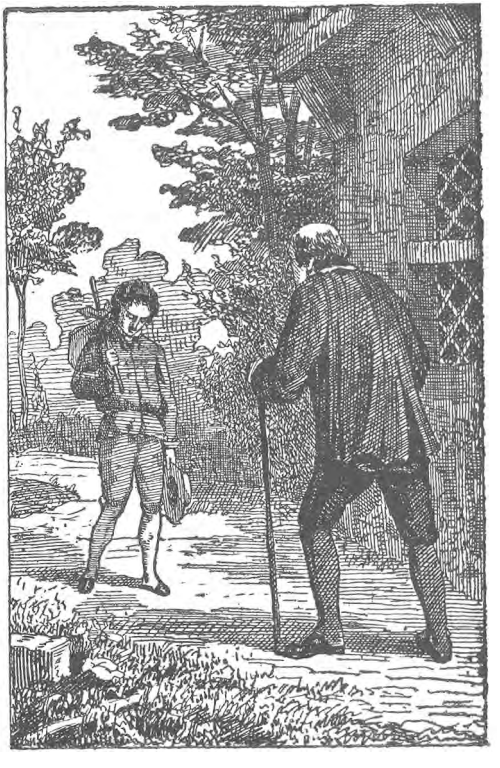

Hoe ! Kom je zoo alleen ! riep de oude man.

DE

LEEUW VAN BOTER

VAN

CANOVA

OF HET

EERSTE MEESTERSTUK VAN DEZEN GROOTEN KUNSTENAAR

UIT HET FRANSCH DOOR

E. HOOFD.

In den naam des Vaders, des Zoons
en des H. Geestes. Amen.

MECHELEN
H. DESSAIN
DRUKKER VAN Z. H. DEN PAUS, VAN DE H. CONGREGATIE DER
PROPAGANDA EN VAN HET AARTSBISDOM VAN MECHELEN

DE LEEUW VAN BOTER

I.

PASINO CANOVA.

Tegen het einde der voorgaande eeuw leefde te Possagno, een dorp in Venetië, gelegen in de provincie Treviso, een grijsaard, Pasino Canova genaamd. 't Was een eenvoudig metselaar, een weinig architect, een weinig beeldhouwer, maar op verre na geen kunstenaar. 't Was hem echter gelukt in de uitoefening dezer bedrijven, die meer dan één aanrakingspunt met elkander hebben, tot eene zekere mate van welvaart te geraken. 't Is waar, dat hij seder

een tiental jaren zeer veel geholpen was geworden door zijn zoon Pietro, eveneens metselaar, maar beter architect en beter beeldhouwer dan zijn vader, zonder nochtans een vermaard kunstenaar te zijn.

Op den leeftijd van twee en twintig jaar was Pietro gehuwd met een schoon, rijk meisje, Angelina genaamd, wier huwelijksgift niet weinig had bijgedragen om den welstand der familie te vermeerderen. — Uit dit huwelijk werd den 1^{en} November 1757 een zoon geboren, die bij den H. Doop den naam van Antonio ontving.

De geboorte van dit kind deed de vreugde der ouders ten top stijgen; vooral de oude Pasino was gelukkig zich weer herboren te zien in een kleinzoon.

Alles scheen dezen braven lieden eene schoone toekomst te voorspel-

len. Maar kan men ooit hier beneden op duurzaam geluk rekenen? Eene onverwachte gebeurtenis bracht eensklaps droefheid en jammer in dit tot hiertoe zoo gelukkig en zoo vereenigd gezin. Pietro, nauwelijks zeven en twintig jaar oud, stierf bijna plotseling na eene kortstondige ziekte.

Dit smartelijk verlies stortte den ouden Pasino in eene sombere wanhoop, die nadeelig werkte op zijn karakter en hem schier onverdraaglijk maakte voor zijne omgeving. Zijne schoondochter scheidde zich weldra van hem, en trouwde in tweede huwelijk met François Sartori uit Crespano of Crespino, een klein stadje op drie mijlen afstand van Possagno. Zij wilde haar zoontje Antonio, toen vier jaar oud, met zich nemen, maar Pasino verzette zich hiertegen. Gij zult toch de wreedheid niet hebben,

zeide hij haar, mij allen troost door dit kind te ontnemen, het eenige wat mij van mijnen armen Pietro overblijft; terwijl gij een anderen echtgenoot hebt, die u weldra den eersten zal doen vergeten en wellicht andere kinderen zult krijgen, die u over de afwezigheid van dit zullen troosten.

De moeder had moeite te besluiten; maar dank aan de tusschenkomst van François Sartori werd overeengekomen, dat de kleine Antonio een gedeelte van 't jaar bij zijn grootvader zou doorbrengen en het andere bij zijne moeder te Crespino. Deze schikking werd eenige jaren nagekomen, doch men merkte spoedig op, dat het kind veel liever bij zijn grootvader dan bij zijne moeder was.

Bij den ouden Pasino, die 't kind bedierf, kon Antonio doen, wat hij verkoos, terwijl hij bij zijn stief-

vader verplicht was ter school te gaan en te gehoorzamen aan de bevelen van François Sartori, die zich minder toegevend betoonde voor de grillen van Antonio dan Pasino. Van den anderen kant kon Antonio bij zijn grootvader gemakkelijker voldoen aan de neiging, die hij reeds van zijn jeugd af getoond had, om beelden te modelleeren en allerlei teekeningen te maken.

Nauwelijks was Antonio vijf jaar oud, of zijn grootvader had een hoop potaarde en een steekbeitel te zijner beschikking gesteld en de goede grijsaard liet nooit na zijne proefstukken te bewonderen die, hoe onvolkomen ook nog, getuigden van een zeldzamen en vroegtijdigen aanleg. Zijn schoonvader echter, wel verre van hem aan te moedigen, spotte dikwijls met de voortbrengselen van zijn beitel of teekenstift,

en zeide hem, dat hij beter zou doen met te leeren lezen en schrijven dan zijn tijd te verspillen met papier te bekladden of klei te kneden tot dingen, die nergens op geleken.

II.

ZOU IK MIJNE MOEDER NIET BEMINNEN?

Aldus gingen eenige jaren voorbij. Op zekeren schoonen morgen nochtans zag Pasino zijn kleinzoon in de verte aankomen met een pakje aan een stok op den schouder, het hoofd neerhangend en de oogen vol tranen. 't Was slechts eene week geleden, dat hij naar zijne moeder was gegaan, waar hij twee of drie maanden zou blijven.

— Hoe! Kom je zoo alleen! riep de oude man, terwijl hij het kind bij de hand naar zich toe trok, want de kleine stond onbewegelijk met kloppend hart en durfde niet nader

komen. — Maar gij hebt geweend en geweent nog, ging Pasino voort, wat is er toch gebeurd?

Het kind antwoordde slechts met gesmoorde snikken.

—Maar spreek toch, hernam Pasino levendig, waarom hebt gij uwe moeder verlaten? Is ze ziek? Hebt ge iets gedaan, dat haar mishaagt? Heeft ze u misschien weggejaagd?

— Weggejaagd!... zeide Antonio het hoofd opheffend, verwonderd en bijna boos over eene zoodanige veronderstelling; neen, grootvader, men heeft mij niet weggejaagd; ik ben uit vrije beweging heen gegaan en ik wil er niet meer terugkeeren.

— Gij zijt heengegaan! En waarom? Een kind verlaat zijne moeder niet zonder gewichtige redenen. Bemint ge haar dan niet?

— Mijne moeder! O zeker, ik bemin haar, en ik zal haar altijd bemin-

nen met al de teederheid van mijn hart. Hoe zou het mogelijk zijn, zijne moeder niet te beminnen?

— Neen, zonder twijfel, dat is niet mogelijk! Maar nogmaals, waarom hebt ge haar dan verlaten?

— *Haar* heb ik niet verlaten! O, indien ze alleen was, of alleen met den kleinen Jan-Baptist, het nieuwe broertje, dat ze mij heeft geschonken, ik zou altijd bij haar willen zijn! maar zij heeft een man, en hem bemin ik niet; in zijn huis wil ik niet blijven, want het is *zijn* huis, zegt hij zonder ophouden, en niet dat mijner moeder!

— Kom, kom, ben je weer boos op uw stiefvader? 't Is toch een goede kerel, die François Sartori, en die uwe moeder gelukkig maakt. Deze reden alleen is voor u genoeg om hem te beminnen; want goed beschouwd, hebt ge geen ernstige grie-

ven tegen hem, of 't moet zijn, dat ge hem nog verwijt, even als vroeger, toen ge slechts zes of zeven jaar oud waart, dat hij uwe moeder een anderen naam gegeven heeft; maar thans, nu ge reeds twaalf jaar zijt, moet ge lachen met zulk eene grief als met een kinderachtigheid.

— Zeker kan ik hem zulks niet tot verwijt rekenen, ofschoon 't me vroeger dikwijls hard gevallen is, mijne moeder niet meer vrouw Canova te hooren noemen; zelfs thans nog vind ik 't voor een jongen onaangenaam een anderen naam te moeten dragen dan zijne moeder. Maar, nog eens, 't zijn geenszins zulke beuzelachtige redenen, die mij 't huis mijns stiefvaders hebben doen verlaten.

— Welk zijn dan de zwaarwichtige redenen, die u tot dien stap hebben doen besluiten?

— Ziehier! Ge weet, grootvader,

aat Sartori altijd schimpt op hetgeen hij noemt mijne *manie* om allerlei beeldjes en figuren uit slijk te kneden. Hij beweert, dat zulks nergens voor dient, dan om mijne handen en kleeren vuil te maken en mijne moeder meer werk te geven. — Maar moeder klaagde er nimmer over en ik luisterde eindelijk niet meer naar de plagerijen van mijn schoonvader. — 't Is nu acht dagen geleden, dat ge mij naar mijne moeder hebt gebracht, die ik sedert meer dan eene maand niet meer gezien had. — Ik had de Madonna meegenomen, waaraan ik hier begonnen was, en die ge zoo goed geslaagd vondt; ik wenschte haar te Crespino verder af te werken.

— Indien ge mij raad gevraagd hadt, zou ik u gezegd hebben uwe Madonna hier te laten, omdat uwe moeder en uw stiefvader u thans noodig hebben, om hen te helpen, in

hunne inrichting voor zijdeteelt, en gij geen tijd zoudt overhouden voor andere zaken.

— Ik dacht er in 't begin ook zoo over, maar na rijper nadenken meende ik toch, dat mij na de verzorging der zijdewormen nog wel tijd zou overblijven om mijn beeldje af te werken. Ik wilde het zoo graag vóór Sacramentsdag klaar hebben, omdat het dan, gedragen door de meisjes van het Broederschap van Onze Lieve Vrouw, de processie zou opluisteren.

— Kom, meendet gij, dat men uw beeld zooveel eer zou aandoen?

— Zeker; mijn nichtje Betta Biasi en eenige harer vriendinnen, die ook onder het Broederschap zijn, hadden mijn half voltooid beeld gezien; ze vonden het, even als gij, zeer goed geslaagd; wanneer het klaar was, zouden zij 't opsieren en twijfelden niet, of mijnheer pastoor zou wel toe-

stemmen het in de processie mee rond te dragen.

— Welnu, wilde François Sartori niet, dat ge met uw arbeid doorgingt?

— Ik heb hem zelfs geene toestemming gevraagd uit vrees voor eene weigering.

— Gij hebt ongelijk gehad. François is een godvruchtig man en wanneer hij had geweten, waartoe ge uw werk bestemdet, zou hij uw plan toegejuicht of zeker er zich niet tegen verzet hebben.

— Na alles wat er gebeurd is, heb ik reden zulks te betwijfelen, zei Antonio, het hoofd schuddende.

— Maar, wat is er dan gebeurd? vroeg Pasino ongeduldig.

— Welnu, ik zal u alles vertellen: mijn stiefvader had mij gelast elken morgen vroeg op te staan om versche moerbeziebladeren te gaan zoeken, die ik dan aan de zijdewormen

moest geven na zorgvuldig hunne korfjes zuiver gemaakt te hebben. — Dat werk was niet moeielijk en ik kweet me zoo goed mogelijk van mijn plicht. Zoodra ik er mee gereed was, ging ik naar eene eenzame plaats van den tuin in een belommerd priëeltje, dat mij tot werkplaats diende en daar, verborgen voor aller blikken, werkte ik ijverig aan mijne Madonna.

Dezen morgen kwam mijn stiefvader mij daar opzoeken ; hij scheen zeer boos en vroeg mij, wat ik daar deed.

—Gij kunt het zien, antwoordde ik rustig, en toonde hem mijn beeld, dat ik op een bankje had geplaatst, dat me tot voetstuk diende.

De bedaardheid, waarmede ik tot hem sprak, verbitterde hem nog meer.

— Heb ik u dàt bevolen, riep hij

toornig, terwijl verwijtingen zijne woorden vergezelden.

— Ik heb gedaan, wat ge mij bevolen hebt, antwoordde ik ; eerst nadat ik de zijdewormen verzorgd en hun voedsel gegeven had, ben ik hier aan 't werk gegaan.

— 't Is wat moois, wat ge doet, raasde hij ; ze hebben nog niet half bladeren genoeg ; ze moeten honger lijden, sedert ik u met hunne verzorging heb belast; ze zullen ziek worden en door uwe schuld zal de opbrengst mijner zijdeteelt verloren gaan. Moet gij oorzaak zijn van dit verlies ?

Ik wilde antwoorden, maar hij liet er mij den tijd niet toe; hij overlaadde mij met beleedigingen, noemde mij een luiaard, een ledigganger, die tot niets deugde en in zijn toorn schopte hij tegen het bankje, waarop mijn beeld stond, dat in duizend stukken viel. — O, wat heb ik toen geweend

en om mijne moeder geroepen. Toen hij mij zag schreien, begon hij weer te spotten en met mij te lachen. Hij haalde weer zijne gewone spotternijen uit op mijn smaak voor kleiaarde. Zijn schimpen hinderde mij eindelijk nog meer dan zijne beleedigingen ; ik voelde het bloed mij naar 't hoofd stijgen en vast besloten riep ik uit :

— Indien ik in dit huis zoo behandeld word, wil ik er niet langer meer blijven.

— Gelijk ge wilt. zei hij grijnzend ; niemand houdt u hier ; de deur staat open, ge kunt heengaan als ge wilt.

Ik deed het op staanden voet, raapte de stukken van mijne Madonna bijeen, knoopte ze in mijn zakdoek en vertrok. Toen ik door 't huis ging wilde ik eerst nog mijne moeder omhelzen, maar hij riep me toe, dat ze met mijn klein broertje was uitgegaan, en dat hij zich wel belasten zou

haar voor mij te groeten. — Zonder het hoofd nog om te keeren, ben ik naar hier gekomen.

III.

DE MADONNA.

Toen Antonio zijn verhaal geëindigd had, omhelsde zijn grootvader hem en zeide: « Ik moest u misschien beknorren, want het was verkeerd van u, boos op uw stiefvader te worden, maar ik ben te blij u weer terug te zien, om u verwijtingen te doen. Morgen ga ik naar Crespano en zal trachten alles weer goed te maken.

— O, grootvader. niets wil ik liever dan mij weer met mijn stiefvader verzoenen, maar ik wil niet meer naar hem toe.

— Kom, kom, laat mij begaan ; alles zal zich ten beste schikken.

Den volgenden dag ging de oude Pasino naar zijne schoondochter en na een onderhoud, dat hij met haar en haar echtgenoot had, werd overeengekomen, dat Antonio voortaan bij zijn grootvader zou blijven, die hem zijn ambacht zou leeren, zoodra hij groot en sterk genoeg was voor dit zware werk. Verder werd bepaald, dat hij elken Zondag zijne moeder zou gaan bezoeken, maar dat hij 'savonds weer naar Possagno zou terugkeeren. Antonio was met deze schikking zeer ingenomen, en begon met nieuwen moed weer aan zijn werk om het te voltooien; of liever hij begon aan een nieuw beeld, en daar hij thans zeker was, dat niemand hem zou hinderen, wilde hij een veel grooter maken dan het eerste.

In het voorbijgaan willen wij onzen lezers opmerken, dat het kind nog van geen meester van naam les had

gehad in zijn werk. Zijn grootvader, die alleen wat snij- en loofwerk had gemaakt naar modellen, kon hem slechts heel weinig helpen. Maar Antonio bezat in hooge mate de kunst van nabootsen, eene gaaf, die men bij alle menschen min of meer aantreft, maar die zich alleen bij kunstenaars tot een zeer hoogen trap ontwikkelt. Hij vatte met eene verwonderlijke gemakkelijkheid de omtrekken der voorwerpen, die zijn oog troffen en gaf ze, 't zij in teekening of beeld in bevalligen vorm terug. Tot model voor zijne Madonna had hij zich bediend van een standbeeld, geplaatst in eene nis op den hoek van een huis op het marktplein van Possagno, een beeld, dat bij de bevolking en bij de lieden in den omtrek in groote vereering stond. Hij nam van dit beeld echter alleen de houding en de kleeding. Het karakter voor zijn beeld

ontleende hij aan eene plaat, gegraveerd naar eene schilderij van Raphaël, die eenmaal aan zijn vader had toebehoord.

Na zes weken ijverig werken was zijn beeld gereed. Pasino stond er over verwonderd en verklaarde het luidweg voor een meesterstuk. Ook bloedverwanten, kennissen en vrienden vonden het werk voor zoo 'n jongen verwonderlijk schoon; Betta Biasi en hare vriendinnen waren van 't zelfde gevoelen als de grootvader en verklaarden, dat 't beeld wonderschoon was. De pastoor eindelijk, een kenner, werd verzocht het beeld, waarover iedereen sprak, eens te komen zien. Na het oplettend beschouwd te hebben, zeide hij: Neen, 't is geen meesterstuk, maar 't belooft er in de toekomst. Mijn vriend, zeide hij, zich tot Antonio wendende, gij bezit de kiem van een groot talent,

maar ge moet nog veel werken, om het te ontwikkelen.

Het kind was beter voldaan over de voorwaardelijke loftuigingen van den pastoor, dan over den onverdeelden bijval van zijne andere, minder bekwame bewonderaars; hij gevoelde beter dan iemand, dat zijn werk nog onvolmaakt was, en betreurde zeer zijne onmacht om het beter te doen. Bemoedigd door de welwillendheid van den pastoor, sloeg hij zijne oogen, waarin het vuur van het vernuft schitterde, naar hem op, en zeide met eene bewogen stem :

Dank, eerwaarde vader, voor uwe welwillendheid, maar om mij aan te moedigen, wenschte ik eene gunst van u te ontvangen.

— Spreek, mijn kind ; indien deze gunst van mij afhangt zal ik ze u zeker niet weigeren.

— Welnu, *signor padra*, ik wilde

zoo graag dit eerste werk mijner handen als een bewijs van hulde aan God en de H. Maagd aanbieden, en indien gij dit beeld zulk eene eer niet geheel onwaardig keurt, wenschte ik het geplaatst te zien in een der kapellen uwer kerk.

— Goed, mijn vriend, hernam de pastoor glimlachend, 't is eene gelukkige gedachte van u de eerstelingen van uw talent aan God en aan de H. Maagd aan te bieden. Vergeet nooit, mijn kind, dat talent en genie gaven zijn van God, en dat, wel verre van er zich over te verhoovaardigen men er alle eer van moet geven aan Hem alleen. Doordring u, mijn kind, van deze waarheid en volhard in het gevoelen, dat er u heden toe dringt uw eerste proefstuk aan God toe te wijden. Ieder maal, dat ge in 't vervolg een werk onderneemt bid Hem om licht en zeg Hem uit den grond uws

harten met den psalmist : « *Niet ons, Heer, niet ons, maar U zij alle lof in eeuwigheid,* » en ge zult uwe pogingen met den besten uitslag bekroond zien. In de hoop, dat ge deze raadgevingen zult volgen, verleen ik u gaarne de gunst, welke gij mij vraagt, echter onder ééne voorwaarde, namelijk, dat ge u verbindt het door een ander te vervangen, zoodra ge een groot kunstenaar zult geworden zijn, door een, dat uw talent en vooral Haar, wien ge het toewijdt meer waardig is dan dit.

— Ja, ja ! eerwaarde vader, ik beloof het u van harte, riep het kind op een beslisten toon, en indien ik ooit tot zekere hoogte kom, beloof ik u, daarenboven een gedeelte van mijn arbeid te zullen aanwenden, om den tempel te versieren, waarin ik het Doopsel ontving en voor de eerste maal tot de H. Tafel werd toegelaten.

— Dat God uwe belofte hoore en ze bekrachtige, en dat zijn zegen over u dale, terwijl ik u zegen in zijn Naam.

Het kind wierp zich op de knieën, alle omstanders volgden het na en de priester, de rechterhand opheffende, maakte het teeken des kruises op het hoofd van Antonio en sprak de woorden bij de priesterlijke zegening in gebruik. — Den volgenden dag bracht Antonio zijn Madonnabeeld naar de kerk. 't Werd geplaatst in de kapel der H. Maagd, waar de meisjes van het Broederschap het naar Italiaansch gebruik, versierden met edelgesteenten en kantwerk, zoodat daaronder het beeld bijna geheel verdween. Op Sacramentsdag werd het met groote pracht in de processie rondgedragen. De oude Pasino, zijne schoondochter, zelfs François Sartori en hun zoontje Jan Baptist woon-

den de plechtigheid bij en deelden in den triomf van Antonio. Na de processie werd het beeld in eene nis geplaatst op een voetstuk door Pasino gemaakt en waarop zijn kleinzoon het volgend opschrift had geplaatst :

Aan de allerheiligste Maagd Maria
zij nederige hulde gebracht
door
haren getrouwen en verknochten
dienaar Antonio Canova van
Possagna, 1770.

Wij zien uit deze tijdsopgave, dat Antonio nog slechts dertien jaar oud was, toen hij zijne Madonna maakte.

IV.

REEDS MORGEN, EN HOUD DIT VOOR AFGESPROKEN, GAAT GE MEDE OP 'T KARWEI!

De vreugd, die de oude Pasino genoot over het eerste welslagen van zijn kleinzoon, was slechts eene kortstondige afwisseling in de droefheid, welke de achteruitgang van zijn fortuin hem sedert eenige jaren veroorzaakte. Wij hebben gezien, dat hij bij het leven van zijn zoon een zekeren welstand genoot, die hem grond gaf te hopen, dat hij in zijn ouden dag geen armoede zou behoeven te lijden. Maar de dood van Pietro was een zware slag voor hem en verijdelde zijne plannen voor de toekomst. Hij

had verschillende ondernemingen, die ze te zamen hadden willen uitvoeren, moeten opgeven, omdat hij ze niet alleen kon doorzetten. Daarbij kwam nog, dat toen zijne schoondochter hertrouwde, hij haar heur huwelijksgift terug had moeten geven, waarvan de opbrengst tot hiertoe het huisgezin ten goede was gekomen. In de hoop het nadeel te herstellen, had Pasino eenige ondernemingen beproefd, die hem vrij winstgevend toeschenen, maar hij ondervond slechts misrekeningen, die zijn ondergang voltooiden en hem bijna tot volslagen armoede brachten. Deze verliezen verbitterden zijn karakter en Antonio stond meer dan eenmaal bloot aan de slechte luim van den grijsaard. Pasino had het metselen weer ter hand genomen, of beter gezegd, hij had het nooit opgegeven ; ten tijde van zijn voorspoed had hij, om zoo te

zeggen, zijn ambacht slechts uitgeoefend voor pleizier, maar sedert hem van zijn vroegeren welstand zoo weinig was overgebleven, moest hij weer aan 't metselen om in zijne behoeften te kunnen voorzien. Hij dacht er toen over na zijn kleinzoon mede aan 't werk te zetten, en zeide hem op zekeren dag:

— Antonio, luister eens; gij gaat weldra in uw veertiende jaar en zijt groot en sterk voor uw leeftijd; 't wordt tijd dat ge u op ernstigen arbeid gaat toeleggen. Graag zou ik van u een voornaam architect of een bekwaam beeldhouwer gemaakt hebben, zonder u eerst metselaar te maken, maar ik zou u daartoe naar de academie van Venetië moeten zenden, en ik heb er de middelen niet toe. Ik kan u den kost niet langer geven, als ge niet werkt; ge moet dus met mij aan den arbeid om uw brood te

verdienen. Ge gaat me dus als leerjongen dienen, en indien men u na eenigen tijd bekwaam genoeg acht, zal ik u doen aannemen als metselaarsbaas.

— He, metselen, zei het kind, een scheef gezicht trekkende, dat vind ik niet erg pleizierig.

— Ge moet weten, sprak de grijsaard op een strengen toon, dat de mensch geschapen is om te werken, niet om zich te vermaken; en overigens, waarom vindt ge 't metselen vervelend?

— Ik zeg niet, dat het vervelend is; maar steenen op elkander leggen, vervolgens weer steenen en altoos en niets anders dan steenen, vind ik toch erg eentonig.

— Zou je bij geval liever hebben, dat het altemaal marmer was?

— Inderdaad, dat zou zindelijker en meer vereerend zijn, dan steen.

— Ge spreekt als een losbol, als een kind zonder verstand en ondervinding. Een nuttig ambacht leeren, welk het ook zij, is altijd vereerend; alleen luiheid en ledigheid ontsieren den mensch. Behalve dat is het metselaarsberoep een der meest geachte, want het is een der noodzakelijkste in de maatschappij. Is het niet de metselaar, die de woningen der menschen bouwt, zoowel de nederigste hutjes, als de trotsche hotels? Is hij het niet, die de openbare gebouwen uit den grond doet verrijzen, waar de magistraten bij elkander komen; is het zijne hand niet, die paleizen wrocht voor vorsten en koningen en aan God gewijde tempels? Gelooft ge dan, dat zulk een stand iets onteerends heeft? En dan, van metselaar naar architect is slechts één stap, en van architect naar beeldhouwer is de afstand nog kleiner. Ge kunt

dus langs dezen weg tot het doel komen, dat ge u voorstelt.

— Ja, maar deze weg is zeer lang!

— Maar gij hebt ook tijd tot wachten en ik niet... Ik kan niet langer den kost geven aan een ledigganger of aan iemand, die zich bezig houdt met werk, dat niets oplevert. Dat moet ophouden en hoe eer hoe beter! Reeds morgen, en houd dit voor afgesproken, gaat ge mede op karwei.

De toon, waarop Pasino deze woorden sprak, sneed alle tegenspraak af. Slechts zelden sprak zijn grootvader tot hem op zoo 'n strengen toon, maar wanneer hij zulks deed, moest Antonio zich wel wachten hem tegen te spreken; ondanks de liefde, die zijn grootvader hem toedroeg, zou hij zich in dit geval hebben laten vervoeren hem op eene gevoelige wijze aan zijn plicht te herinneren. Antonio zweeg

dan ook; met een diepen zucht boog hij het hoofd.

Den volgenden dag volgde hij treurig zijn grootvader naar diens werk en deed, zoo goed mogelijk, wat hem bevolen werd. Het ging zoo gedurende verscheidene weken, maar Pasino merkte weldra op, dat zich eene vreeselijke verandering bij zijn kleinzoon openbaarde. Eetlust en slaap begaf hem, en dat eertijds zoo vroolijke en levenslustige kind scheen ten prooi aan eene sombere droefgeestigheid. Vreezende, dat hij hem te streng behandeld had, trachtte hij door eene liefderijke behandeling de opgeruimdheid van vroeger weer terug te roepen. Hij ging zoo ver hem te zeggen, dat, indien het metselen hem niet beviel, hij hem vrijheid gaf te doen, wat hij wilde, even als vroeger. Antonio werd meer getroffen door de bewijzen der teedere bezorgdheid van

zijn grootvader, dan door den gebiedenden en strengen toon, waarmede deze hem vroeger had aangesproken. Hij begon te weenen, zeggende dat hij zich niet beklaagde over het werk, dat hem was opgelegd, dat hij begreep, dat zulks noodzakelijk was; hij wilde niets liever, dan er mee doorgaan: hij zou er wel aan gewoon worden.

— Neen, antwoordde Pasino, vast besloten, ik wil niet, dat ge mij nog langer helpt, want ge zoudt ziek worden en uwe gezondheid is me meer waard, dan de opbrengst van uwen arbeid.

— En ik, hernam Antonio, ik wil niet langer ledig loopen, terwijl gij, reeds op een leeftijd gekomen, waarop ge moest rusten, nog werkt als een ezel.

— O, ik, dat is een verschil, ik ben er aan gewoon.

— Welnu, gelijk ge mij onlangs terecht opmerktet, ik zal er op mijne beurt wel aan gewoon worden. Nochtans moet ik zeggen, dat het metselen niet in mijn smaak valt, maar er is ander werk, waarin ik u evengoed van dienst zou kunnen zijn en waarin ik beter zou slagen, omdat ik er meer zin voor heb.

— Welk werk bedoelt gij?

— Steenhouwen in uwe groeve.

Pasino bezat eertijds eenige steengroeven, waaruit men eene zeer gezochte steensoort trok, die zich als marmer liet polijsten. Hij was genoodzaakt geweest ze allen te verkoopen op één na, die hij had behouden; de opbrengst hiervan was thans het voornaamste deel van zijn inkomen.

—Ik wil het gaarne, zeide de grijsaard, en ik zal u aan mijn werkbaas Jacobo Manzoni aanbevelen, maar

het werk is vermoeiender, dan ge denkt.

— O, vermoeienis vrees ik niet; daarenboven kan ik mij dan oefenen in het handteeren van beitel en hamer en indien ik later, zooals ik hoop, beeldhouwer word, zal ik er minder tegen opzien, om een blok marmer te behouwen en er den vorm aan te geven, dien ik wensch. Ik zal zelfs in mijne ledige oogenblikken kunnen beproeven eenige voorwerpen te beitelen, die ik in klei gemodelleerd heb.

De grootvader stemde er in toe en Antonio begon welgemoed aan het steenhouwen; dikwijls echter verzuimde hij, wat Jacobo hem bevolen had, om zich meester te maken van een onbruikbaar blok marmer, ten einde er een paard, een kop, een vogelnest, een fruitmandje of iets dergelijks van te maken. Jacobo klaagde

menigmaal tegen Pasino, als deze naar de groef kwam kijken, dat de jongen een goed deel van zijn tijd verkwistte met allerlei dingen te maken; maar de grijsaard, na een blik geworpen te hebben op de meer of minder afgewerkte proefstukken, glimlachte en zei tot zijn werkbaas: Laat hem begaan, Jacobo, en zorg slechts, dat hij geen bruikbare steenen bederft.

De droefgeestigheid van Antonio was ten deele verdwenen, sedert hij zich kon wijden aan werk, dat beter met zijne neiging strookte; echter bleef hem nog eene innerlijke treurigheid bij, die zijn grootvader bezorgd maakte, totdat deze eindelijk gelegenheid vond aan zijn kleinzoon eene gelukkige afleiding te bezorgen, die over zijne toekomst moest beslissen.

V.

DE HEERLIJKHEID PADRAZZI.

Niet ver van Possagno bevond zich de heerlijkheid van Padrazzi toebehoorende aan de doorluchtige familie der Falieros (1), beroemd in de geschiedenis van Venetië. De Senator Jan Faliero, toenmaals het hoofd der familie, bewoonde gedurende een gedeelte van 't jaar zijn landgoed Padrazzi, waar hij een prachtig paleis bezat, door zijn vader gebouwd.

---

(1) Een lid dezer familie, Marino Faliero, werd in 1345 op den leeftijd van 76 jaar tot de waardigheid van doge van Venetië verheven, na zijn vaderland gedurende eene reeks van jaren roemvol gediend te hebben. Beschuldigd van tegen het gouvernement en

De opzichter van den adellijken Venetiaan zond op zekeren dag om Pasino ten einde eenige spoedeischende herstellingen te doen verrichten aan een tuinmuur, dien eenige kwaadwilligen beproefd hadden 's nachts over te klimmen waardoor ze hem erg hadden beschadigd. De oude metselaar stelde zijn kleinzoon voor hem te vergezellen, en 't is onnoodig te zeggen met welk eene vreugd Antonio dit aanbod aannam. Dit zou eene gelegenheid voor hem zijn, die vorstelijke woning, waarvan men zooveel wonderlijks vertelde, te bezoeken, en hij paste wel op haar niet te laten ontsnappen.

---

de constitutie der republiek saamgezworen te hebben, werd hij aangehouden en ter dood veroordeeld. Dit vonnis werd uitgevoerd op den trap van zijn eigen paleis den 17n April 1355. Deze noodlottige gebeurtenis heeft de stof geleverd voor twee treurspelen, het eene van lord Byron, het andere van Casimir Delavigne.

Hij begaf zich dan met zijn grootvader naar het paleis van Padrazzi en terwijl deze aan de herstelling van den tuinmuur werkte, doorliep hij de tuinen en bewonderde de standbeelden en de vazen, waarmede ze versierd waren.

Na langen tijd in de boschages rondgewandeld te hebben, kwam hij aan een kruisweg, een rond plein vormende, op welks midden zich, op een wit marmeren voetstuk, een prachtige groep verhief, voorstellende Hercules, den leeuw van Nemea ter aarde werpende. Op het gezicht van dit meesterstuk bleef Antonio verwonderd staan. Hij schetste verschillende malen den omtrek der groep en beschouwde ze oplettend uit verschillende gezichtspunten. Eindelijk ging hij op eenigen afstand op een bank zitten, haalde wat geknede kleiaarde, die hij had medegebracht,

uit zijn zak en begon haar met aandacht te bewerken, om zoo goed mogelijk het model, dat hij voor zich had, na te maken.

Deze arbeid hield hem reeds gedurende meer dan een uur bezig en boeide zijne aandacht zoo zeer, dat hij niet hoorde, hoe iemand in de laan, welke zich achter de bank uitstrekte, op hem aankwam. 't Was de opzichter van markies Faliero, die aan Pasino eenige orders kwam geven betrekkelijk het werk, waarmede deze belast was. Toen hij den jongen zag, zoo geheel in zijn werk verdiept, beschouwde hij hem eenige oogenblikken in stilte; hij naderde hem vervolgens en zeide hem goedhartig glimlachende : Wat doet ge daar, vriendje?

Antonio, verschrokken alsof hij kwaad gedaan had, stond haastig op, terwijl het rood zijn aangezicht bedekte nam zijn muts af en stamelde

met eene verlegen houding deze weinige woorden: Verschooning, Monseigneur, indien.... Ik was zoo vrij.... Ik dacht eraan geen kwaad te doen.

— Vooreerst, ik ben Monseigneur niet, ik ben slechts zijn opzichter, hernam de pas aangekomene lachend, en ten andere, wat spreekt ge van kwaad doen? Integendeel, ik vind, dat ge die groep niet slecht getroffen hebt.... Maar, wie zijt gij? Hoe heet gij?

— Ik heet Antonio Canova en ben de kleinzoon van den metselaar, dien ge hebt ontboden, om een tuinmuur te herstellen.

— Ik dacht het wel, want ge gelijkt sprekend op uw overleden vader, dien ik zeer goed gekend heb. Het schijnt, dat gij, even als hij, smaak hebt in het beeldhouwen, hetgeen ik opmaak uit deze zeer goed begonnen schets... Ga door, mijn jongen, werk

uwe copie zoo goed ge kunt af en zoo het u gelukt er iets van te maken, dat het oorspronkelijke, al is het ook maar ten deele, evenaart, beloof ik u, uw werk aan den edelen Heer Faliero te laten zien en u aan Zijne Hoogheid voor te stellen. Ge zult er u niet over beklagen, want hij begunstigt jeugdige kunstenaars, en beschermt hen, die talent toonen te bezitten. Moed dan, Antonio; tot weerziens.

VI.

MEESTER PIETRO.

Bemoedigd door deze woorden zette onze jeugdige beeldhouwer met nieuwen moed zijn arbeid door. 's Avonds was hij bijna klaar. Hij toonde zijn werk aan zijn grootvader en vertelde hem het bezoek van den opzichter. De oude Pasino was verrukt over hetgeen zijn kleinzoon hem verhaalde en roemde zeer de schoonheid van zijn groep. Tegen den avond keerden zij naar Possagno weder om er te overnachten. De grijsaard en het kind sliepen weldra onder de schoonste droombeelden in: de toekomst beloofde beiden gouden bergen. 's An-

derendaags bij het aanbreken van den dag keerden zij naar Padrazzi terug en ieder begon weer aan zijn arbeid: de een aan zijn muur, de ander aan zijn groep op het ons bekende plein.

Toen Antonio de laatste hand aan zijn werk sloeg, zag hij den opzichter naar zich toe komen. Hij ging hem te gemoet en groette hem eerbiedig.

—Welnu, zei de opzichter, hoe is 't met uw groep ?

Tot antwoord bracht de knaap hem naar de bank, waarop zijn werk stond. Na het opmerkzaam beschouwd te hebben, sprak de opzichter : Ik ben geen kenner genoeg, om over de verdienste van uw werk te kunnen oordeelen, maar toch geloof ik, dat het wel waard is om het aan de beoordeeling van Zijn Hoogheid te onderwerpen. Neem uw werk en ga met me meê : we willen het ergens

plaatsen, waar Monseigneur het op zijn gemak kan beschouwen.

Antonio, zijne groep met behoedzaamheid dragende, volgde den opzichter, die hem naar eene kiosk leidde aan het uiteinde van het aan 't paleis grenzende terras. Hij liet hem zijn beeld plaatsen op een klein voetstuk tegenover een rustbed, waarop de Senator gewoonlijk zijn middagslaapje kwam doen. Toen dit gedaan was, zeide hij tot den knaap: Waarschijnlijk zal Mijnheer vandaag een weinig later hier komen, omdat hij zeer veel volk ten eten heeft ter oorzake van het feest van den Heiligen Marcus (1); kom intusschen mede ontbijten, want ge zult wel honger hebben.

Antonio liet zich zulks geen twee-

(1) De H. Marcus was patroon van Venetië en zijn feestdag werd er met veel plechtigheid gevierd.

maal zeggen en volgde zijn leidsman, die hem naar de spijskamer bracht. Toen hij door de keukens ging zag hij met verwondering de buitengewone bedrijvigheid, die hier heerschte en zijn reukorgaan werd aangenaam gestreeld door de uitwasemingen die aan de kokende ketels en de sissende braadpannen ontsnapten. In de spijskamer, waar de opzichter hem gebracht had, vond hij pasteibakkers, suikerbakkers en ijsbereiders druk bezig met het opmaken en gereed zetten van schotels met de meest verschillende gerechten, en dit schouwspel was voor hem even nieuw als aantrekkelijk. Te midden dezer beweging liet de opzichter voor Antonio op den hoek eener vrij gebleven tafel een ontbijt opdienen. Deze begon aanstonds met smaak te eten, terwijl hij van tijd tot tijd een nieuwsgierigen, wij zouden haast zeggen, een

begeerigen blik wierp op de verschillende lekkernijen, die rondom hem waren uitgestald.

Eensklaps komt een man, met een ontsteld gelaat, in de kamer gevallen en terwijl hij zich met de vuist op voorhoofd en borst slaat, roept hij met eene klagende stem uit :

Ik ben een verloren, een onteerd man! Ongelukkige, driewerf ongelukkige die ik ben, wat gaat er van mij worden ! ? *Santa Madonna*, groote Heilige Petrus, mijn patroon, heb medelijden met mij ! Wat zal de Markies van mij denken en wat zullen de doorluchtige heeren, die hem heden komen bezoeken, van mij zeggen !

Bij dit onverwacht binnenkomen en bij die onsamenhangende ontboezeming stonden alle pasteibakkers, suikerbakkers en keukenjongens verstomd van verwondering en fluisterden elkander toe :

—Wel, mijn God, wat scheelt toch den hofmeester.

Alleen de opzichter, die bij Antonio gebleven was, sprak den pas aangekomene aan, en zeide hem deelnemend: Wat scheelt u, mijn brave Pietro? Welk groot ongeluk is er toch gebeurd, dat u zoo wanhopig maakt?

—Ach, zijt gij daar, Signor Ruggieri? zeide de hofmeester, toen hij den opzichter bemerkte; geheel ter neer geslagen viel hij vervolgens op een stoel neder, wischte zich het zweet van 't voorhoofd, terwijl hij diepe zuchten slaakte vermengd met onverstaanbare klachten. Na deze ontboezemingen van diepe smart, zeide hij met eene doffe stem:

—Ge ziet voor u, Signor Ruggieri, de ongelukkigste der menschen, en indien ik niet werd tegengehouden door de vrees een doodzonde te be-

drijven, ging ik mij dadelijk verdrinken.

— Kom, kom, mijn brave Pietro, wees bedaard, zeide hem de opzichter, op een toon van diep gevoeld medelijden, waarlijk ge maakt me bang : wat is toch de oorzaak van zoo groote droefheid ? Spreek, bid ik u, opdat ik wete of uw ongeluk niet te verhelpen is, of er geen middel bestaat om het te herstellen.

— Er is niets aan te doen, Signor Ruggieri, niets ! anders zoudt ge me zoo terneer geslagen niet zien.

— Mijn God, ge jaagt me schrik aan; in naam onzer oude vriendschap, zeg me, wat is u overkomen ?

— Welnu, mijn waarde heer de opzichter, mijn maaltijd, die zonder grootspreken waardig was Zijne Hoogheid den Doge van Venetië, zelfs zijn Heiligheid Paus Clemens

aangeboden te worden, gaat een mislukte maaltijd worden.

— Hoe dat? zei Signor Ruggieri een glimlach onderdrukkende, en op een half ernstigen, half boertigen toon ging hij voort: Zou u bijgeval hetzelfde ongeluk overkomen zijn, als aan den grooten Vatel, den gevierden hofmeester van den beroemden Condée, die zich door een degenstoot om 't leven bracht, omdat de zeevisch, dien hij voor Lodewijk XIV besteld had, niet op tijd aankwam? In alle geval zie ik, dat ge toch niet voornemens zijt, dezelfde dwaasheid uit te halen als hij, en ik wensch er u oprecht geluk meê.

— Ach! bij mij is 't niet dezelfde zaak: niets ontbreekt op de spijskaart: aanvangsgerechten, tusschengerechten, gebraad, nagerecht, alles is volmaakt, alles is volgens de nieuwste, volgens de beste voorschriften der

kookkunst bereid, en is van een onberispelijken smaak; maar 't is in de wijze van opdiening van mijn couvert, dat de groote fout zit. De middelschotel zal zijn voornaamste versiersel missen en wel door mijne schuld, door eene onvergeeflijke vergeetachtigheid van mijne zijde en ziedaar — de oorzaak mijner wanhoop!

Hij begon op nieuw te jammeren, toen de opzichter hem onderbrak en lachende zei: Is het anders niet? Och, mijn arme Pietro, ik dacht, dat ge meer verstand hadt; ik zie niet, hoe ge u onteerd kunt gelooven door eene zoo onbeduidende vergeetachtigheid, en hoe ge er u zoo mistroostig om kunt maken.

— Ge ziet zulks niet, hernam Pietro haastig, geraakt door de opmerking van Ruggieri; 't staat u vrij, mijnheer de opzichter! Ieder verstaat de eer op zijne wijs. Maar indien het

u gebeurde in uwe rekening eene fout te maken, die, ik zeg niet uwe goede trouw of uwe eerlijkheid in verdenking zou kunnen brengen, maar alleen zou kunnen doen twijfelen aan uwe geschiktheid om uwe betrekking te vervullen, zou u zulks niet gevoelig treffen ; en zoudt ge niet meenen, dat er uwe eer, tot op zekere hoogte, door gekrenkt werd ? In zoodanig geval zou ik u beklagen, Signor Ruggurie, voegde hij er op een bitteren toon bij, maar ik zou u niet bespotten.

— Wie denkt er aan met u te spotten, mijn waarde Pietro, hernam de opzichter, met zijne gewone goedhartigheid. Ik vond uwe smart overdreven ; me dunkt, dat het, in uwe plaats, beter was, naar een middel te zoeken, om uwe vergeetachtigheid te herstellen. In het geval, waarvan ge zoo even spraakt, zou ik pogen mijne rekenfout te herstellen in plaats van jam-

merend rond te loopen. Zoudt ge, bijvoorbeeld, dit versiersel niet door een ander kunnen vervangen ?

— Onmogelijk; 't is de leeuw van den H. Marcus, die er bij hoort en die, om zoo te zeggen de grondslag is van den maaltijd, die Monseigneur elk jaar op dezen dag geeft. (1) Die van verleden jaar was van suiker, maar zeer slecht gemaakt en Monseigneur heeft hem verbrijzeld en bevolen mij in het vervolg tot een kunstenaar te wenden, om er een te laten maken, die verdiende te prijken op een tafel, aangericht voor

(1) Men weet, dat de Evangelisten voor kenmerkende zinnebeelden hebben de vier figuren of Symbolische dieren van den Apocalypsus : De H. Matheus den Engel, de H. Marcus den leeuw, de H. Lucas den os en de H. Joannes den arend. De relikwieën van den H. Marcus worden bewaard in de basiliek, welke de Venetiërs ter zijner eer hebben gebouwd seder het jaar 815. De gevleugelde leeuw, zinnebeeld van den H. Marcus, is het wapenschild der stad Venetië geworden.

edele Venetiërs, allen bewonderaars der schoone kunsten. Hij had me gezegd naar Signor Forretti van Bassano te gaan, die er me een zou maken van gips of albast... en zie — ik heb zulks geheel vergeten ; 't is me zoo even pas weer te binnen geschoten, — helaas, te laat !

— Er zou misschien kans zijn deze vergeetachtigheid nog goed te maken, zei een kinderstem achter den opzichter. — Deze keert zich haastig om en bemerkt Antonio, die naar het onderhoud der beide sprekers luisterde en den opzichter met een geestigen blik aanzag.

— Wat zegt gij, Antonio ? sprak Signor Ruggieri.

Het kind herhaalde zijne woorden.

— En hoe zoudt ge de vergeetachtigheid van Signor Pietro herstellen ? hernam de opzichter.

— Door heel eenvoudig een ande-

ren leeuw te maken, zeker niet zoo schoon, als Signor Forretti zulks zou doen, maar goed genoeg om Monseigneur Falliero te vreden te stellen.

— En zoudt gij u met dit werk kunnen belasten?

— Waarom niet? Me dunkt, dat het niet moeielijker is den leeuw van St-Marcus te modelleeren dan den leeuw van Neméa.

— 't Is waar, hernam Signor Ruggieri lachende; vervolgens het woord tot den hofmeester richtende, zeide hij: mijn waarde Pietro, ziehier iemand, die u uit de verlegenheid kan redden.

— Wie? die kleine dreumis? sprak de hofmeester met een minachtend gebaar, gij schertst, Signor opzichter.

— Neen, ik scherts niet, en om te bewijzen, wat ik zeg, volg mij tot op een paar schreden van hier. Gij, Antonio, ga met ons meê. De opzich-

ter bracht den hofmeester in de kiosk, waar zich de copie bevond der groep van het park bij den kruisweg. Signor Pietro geraakte in vervoering op het gezicht van dat kleine meesterstuk. Ja, zeker, riep hij, ik begrijp, dat, indien ge de moeite wilt nemen, ge zeer goed een leeuw van Marcus zoudt kunnen modelleeren, maar ik kan toch geen leeuw van kleiaarde op tafel brengen.

— Ik heb het plan ook niet, hem van kleiaarde te modelleeren, hernam Antonio, en evenmin van gisp of albast; dat zou te veel tijd kosten: ik wil hem eenvoudig maken van versche boter; dat zal zindelijker zijn dan kleiaarde en beter passen, om midden op de tafel te prijken dan gisp of albast.

— Waarlijk, zult ge dat doen? riep Pietro; ik zal er u zooveel voor geven, als ge wilt! —

— Ik vraag niets dan de goedkeuring van Monseigneur Faliero en indien ik die kan verkrijgen zal ik voldoende beloond zijn voor mijne moeiten. — Geef me nu een weg boter en wat meel en zet me in een kamer alleen en ik beloof na twee of drie uren u een leeuw gemaakt te hebben in alles gelijk aan hem die op 't Sint Marcus-plein staat, met dit onderscheid alleen, dat hij niet, zooals deze, in den zonneschijn mag geplaatst worden.

De hofmeester was in verrukking en omhelsde Antonio; hij bracht hem dadelijk in een vertrek, dat aan de spijskamer grensde en stelde alles ter zijner beschikking wat hij verlangde.

VII.

DE LEEUW VAN BOTER.

Terwijl Antonio afgezonderd in een der keukenvertrekken van het paleis werkte, even als onze jeugdige kunstenaars, die in Rome naar den prijs dingen, in een der vertrekken van de Academie van Schoone Kunsten, liet Monseigneur Jean Faliero zijn opzichter roepen voor eene weinig belangrijke zaak. — Toen Ruggieri op de verschillende vragen, die zijn meester tot hem richtte, geantwoord had, vroeg deze eensklaps :

— Wat scheelde toch zoo even meester Pietro, dat hij zich zoo buitengewoon verdrietig maakte ? Toen ik de spijskamer voorbijging,

hoorde ik woorden van wanhoop ; ik zou er mij wellicht ongerust over gemaakt hebben, als ik zijne belachelijke overdrijvingen niet kende en indien ik uwe stem niet herkend had, die hem tot bedaren zocht te brengen.

De opzichter vertelde al lachende aan zijn meester de oorzaak der groote verslagenheid van Pietro, er bijvoegende, dat een knaap op dit oogenblik bezig was, de vergeetachtigheid van den hofmeester te herstellen. Vervolgens verhaalde hij hem zijne ontmoeting van den vorigen dag met den kleinzoon van den metselaar van Possagno, die aan de herstelling van den tuinmuur werkte.

— En gelooft ge, dat die knaap in staat zal zijn, met zijn klomp boter uit te voeren, wat hij beloofd heeft ?

— Te oordeelen, naar 't geen ik gezien heb, geloof ik, dat hij zal slagen. Daarenboven, uwe excellentie

kan er zich zelf van overtuigen, indien ge u de moeite wil geven eenige schreden verder te gaan, en een blik te werpen op het eerste werk van Antonio, dat ik in de kiosk heb doen plaatsen.

— Ik ben nieuwsgierig het te zien. Dit zeggende ging de Senator op het terras, dat gelijkvloers was met de zaal, waarin hij zich bevond en weldra bereikte hij de kiosk aan de tegenoverstaande zijde.

—Wel, wel, zeide Faliero, de groep aandachtig beschouwende, 't is niet slecht....., ziedaar een zeer goed geslaagde romp....., die spieren komen voortreffelijk uit....., men zou de uitdrukking van het gelaat niet beter kunnen treffen. Waarlijk, dat kind belooft...., 't Zou inderdaad jammer zijn, zoo een schoon talent in zijne geboorte te laten verstikken. Luister, Ruggieri!

— Monseigneur !

Wanneer al mijne gasten in de eetzaal zijn, zult gij met uw' jeugdigen beschermeling in de voorkamer wachten, en hem mij voorstellen, als ik u zal roepen.

— Goed, Monseigneur !

De Senator ging weer naar zijne vertrekken en de opzichter spoedde zich vroolijk naar Antonio, om te zien hoe deze met zijn werk stond.—

Weldra kwamen de gasten van Jean Faliero. Toen hij ze de feestzaal had binnengeleid, bewonderden allen de bevallige rangschikking der verschillende gerechten ; maar wat hen vooral trof, was een prachtige leeuw met ontplooide vlerken, geplaatst op eene kolom op het midden ter tafel ; en in het klein met eene volmaakte regelmatigheid van afmetingen nabootsende den zinnebeeldigen leeuw van het St. Marcus-plein te Venetië.

— Waarlijk, Heer Faliero, zeide een der gasten, uw hofmeester heeft zich heden overtroffen. Wel wist ik reeds van vroeger, dat hij talent bezat, zoowel als opperkok als om een maaltijd te regelen ; maar ik dacht niet, dat hij een uitmuntend kunstenaar was, gelijk dit waarlijk opmerkenswaardig stuk bewijst, dat uit de hand van een geoefend kunstenaar of van een talentvol modelleur schijnt te komen.

— Meester Pietro, antwoordde Jean Faliero, verdient slechts ten deele den lof, dien ge hem toezwaait, heer Foscarie, want hij heeft den leeuw niet gemodelleerd ; de vervaardiger van dit kleine meesterstuk is een zeer jong mensch, ik zou haast zeggen een kind, dat, indien ik mij niet bedrieg, en indien het in zijne loopbaan niet gestuit wordt, eens een groot kunstenaar en een der roem-

rijkste mannen van Venetië zal worden.

— En hoe heet die toekomstige groote kunstenaar? vroegen verscheidene gasten.

— Mijne Heeren, antwoordde Faliero, met uw verlof zal ik de eer hebben hem aan u voor te stellen.

Tegelijk geeft hij een teeken aan een zijner bedienden; aanstonds werd de deur geopend, en de opzichter, Antonio bij de hand houdende, trad binnen en geleidde zijn beschermeling naar zijn meester. — Deze het kind toonende, wiens gelaat blonk met een zedig rood, dat men de schaamte van het vernuft zou kunnen noemen, zei tot zijne gasten:

Mijne Heeren, ik heb de eer u voor te stellen den jeugdigen Antonio Canova van Possagno, wier, tot hiertoe onbekende naam, in de toekomst, naar ik hoop, gevierd zal

worden. Gij kunt over zijn talent oordeelen, niet alleen naar de proef, die ge onder de oogen hebt, maar beter nog door hetgeen ik u zal laten zien. Op hetzelfde oogenblik trad een bediende binnen, die op eene schaal een voorwerp droeg met wit linnen overdekt ; op bevel van Faliero zette hij haar op een klein voetstuk, zoodanig geplaatst, dat ze door het geheele gezelschap kon worden gezien. Vervolgens nam hij den doek weg en een kreet van verwondering ging aan alle zijden op. Het was de beroemde groep van het park, dat Faliero uit de kiosk had laten halen.

Op dat gezicht wenschten alle aanwezigen den jeugdigen kunstenaar geluk ; hij werd overladen door liefkozingen en loftuigingen.

Tegelijkertijd kwam de oude Pasino, dien Faliero had laten ontbieden. De arme man weende van vreugde,

toen hij de zegepraal van zijn klein zoon zag. Zijne gemoedsaandoening verdubbelde, toen de edele Senator hem zeide : Pasino Canova, maak u niet ongerust omtrent de toekomst van dit kind. — Ik belast mij voortaan met hem. Reeds morgen zal ik hem bij een gevierd meester plaatsen, onder wiens leiding hij het talent zal kunnen ontwikkelen, waarmee hij begiftigd is.

VIII.

CANOVA TE ROME.

Den volgenden dag, zooals Jean Faliero had gezegd, kwam Antonio op aanbeveling van den edelen Venetiaan in de werkplaats van Lorretto, beeldhouwer te Bassano. Lorretto was een zeer godsdienstig man van buitengewoon strenge zeden. De jeugdige Canova gewendde zich bij hem aan ingetogenheid en zedigheid, die hem zijn geheel volgend leven zijn bijgebleven. — Twee jaren later vestigde Lorretto zich te Venetië, waarheen zijn leerling hem volgde. Daar ging hij voort met zijne kunst meer en meer te volmaken, volgde de lessen aan de academie en onder-

scheidde zich weldra in de kunst, waarin hij eenmaal eene zoo groote en zoo welverdiende vermaardheid zou verkrijgen. Faliero, zich zijne voorzegging herinnerende, bestelde aan Canova zijn eerste werk. Hij verzocht dezen voor hem in marmer te maken twee mandjes met bloemen en vruchten, om de leuning van een trap te versieren. Men ziet deze nog op het paleis Farsetti te Venetië. Het werk, vol moeielijkheden, bereikte een hoogen trap van fijnheid van bewerking en getuigde van zeldzame vaardigheid. Faliero was er zoo over tevreden, dat hij aan zijn beschermeling twee standbeelden bestelde: *Orpheus* en *Eurydices.*

Dit was het eerste werk, waarmede de kunstenaar het veld der eigenlijk gezegde beeldhouwkunde betrad.

Hij werd bij dit werk door niemand voorgelicht en zocht zijn inspi-

ratiën en zijne denkbeelden in zich zelf. Deze twee standbeelden in zacht marmer, uitgevoerd op de helft der natuurlijke grootte, droeg den lof weg van alle kenners. De kunstenaar was toen zeventien jaar oud. Marcus Antonius Grimani vroeg aan den vervaardiger eene copie van deze twee standbeelden ter hoogte van vier voet in carrarisch marmer. Dit werk verspreidde weldra in geheel het gebied van Trevisan den naam van Canova.

De bestellingen kwamen hem toen slag over slag. Angelo Guerini bestelde hem een borstbeeld van doge Renier; de markies van Spinola wilde van Canova een standbeeld van Esculaap hebben, hoog zeven voet, met de gelaatstrekken van den Senator Aloisi Valleresso; andere edelen bestelden hem verschillende werken, onder andere eene groep voorstel-

lende Dedaal en Icarius, die wordt beschouwd als het meesterstuk zijner jeugd of van zijne eerste wijze van bewerking. Dit stuk, van natuurlijke grootte in carrarisch marmer, wekte in hooge mate de bewondering der Venetiërs en bezorgde aan zijn' vervaardiger de aandacht en de bescherming van den Senaat van Venetië, die den jeugdigen kunstenaar in 1779 naar Rome zond met een jaargeld van 300 dukaten. Daarenboven had de groep van Dedaal en Icarius hem ongeveer honderd Sequins opgebracht eene som, die ongeveer gelijk staat met 600 gulden. Hij had toen den leeftijd van twee en twintig jaar bereikt.

Den volgenden dag, dat Canova te Rome kwam, ging hij zijne opwachting maken bij ridder Zuliano, gezant van de Venetiaanschen republiek, wien hij sterk was aanbevolen. De

ridder, die zelf een groot bewonderaar der kunsten was, bood Antonio een verblijf aan in zijn paleis en spaarde niets, om zijn' jeugdigen landgenoot verder aan te moedigen. Hij bracht hem in kennis met de eerste kunstenaars van dien tijd, zond hem, om ze te bestudeeren, naar de pas ontdekte puinhoopen van Pompeje en Hercalanum en stelde blokken carrarisch marmer ter zijner beschikking om zijn beitel te oefenen.

Het eerste voortbrengsel van zijne nieuwe studiën te Rome was een Apollo in marmer van kleine afmeting met eene laurierkroon op het hoofd. Dit standbeeld, ofschoon nog zwak van vinding, teekent een opmerkelijk karakter. Het kan beschouwd worden als de overgang van zijne eerste nog onvolmaakte werken, tot die welke hem moesten opvoeren tot den eersten rang der Italiaansche

beeldhouwers en hem plaatsen bijna op dezelfde lijn met Michel-Ange.

Weldra verscheen het eerste groote werk, waardoor Canova zich te Rome naam verwierf. Toen dit werk voltooid was plaatste de kunstenaar het in eene der benedenvertrekken van het paleis van den ambassadeur van Venetië. Ridder Juliano vereenigde op een groot gastmaal al wat in Rome uitblonk door adel of kunst. Na den maaltijd verzocht hij zijne gasten in eene naburige kamer te komen, waar hij hun een marmeren groep wilde toonen, die zoo pas was voltooid door een kunstenaar, wiens naam hij verzweeg. —

Het was *Theseus, overwinnaar van den Minotaurus.*

Het geheele gezelschap verklaarde de groep eenstemmig voor een der schoonste meesterstukken van Rome

en verzocht met aandrang er den maker van te mogen kennen.

— » Mijne Heeren, zei Juliano met trotsche zelfvoldoening, de maker is mijn landgenoot. — Meester Canova, voegde hij er bij, terwijl hij onder de menigte een jongeling zocht, die zich bescheiden op den achtergrond hield, kom hier en ontvang de gelukwenschingen, die gij verdient. —

Canova wilde de groep aan Juliano, die hem gedurende zijn verblijf in Rome zoo edelmoedig, bijna vorstelijk voortgeholpen en bemoedigd had, ten geschenke geven. Deze echter scheen verwonderd over dit aanbod en antwoordde : Ik mag uw voorstel niet aannemen; gij zijt niet rijk genoeg, om zulk een geschenk te geven en ik niet om het te betalen. — Sta het af aan den baron van Triès, gezant van Oostenrijk, die het

wenscht te koopen : 't zal een middel zijn, om uw naam over de grenzen bekend te maken.

Canova begreep de kieschheid van deze handelwijze en drong niet langer aan. Hij trad tot het voorstel van den baron van Triës toe, die er hem eene aanzienlijke som voor betaalde.

Men kan zeggen, dat de groep van *Theseus* den naam van Canova voor goed vestigde. Van toen af zag hij zich gezocht en gevierd door de aanzienlijkste personen van alle landen. Aan dit werk was hij onder anderen ook verschuldigd de kennismaking met een gevierd geleerde, Quatremère van Quincy, secretaris van de fransche academie van schoone kunsten, die later de vertrouwde vriend, om zoo te zeggen de tweede broeder van Canova werd. Hooren wij dezen geleerde zelf den eersten indruk verhalen, die het gezicht van

dit werk op hem maakte ; de algemeene opspraak had hem ter oore gebracht dat een jeugdig Venetiaan eene opmerkenswaardige groep had vervaardigd. Hij begaf zich naar zijne werkplaats op het oogenblik, dat Canova afwezig was, en ziehier hoe hij het werk beoordeelt :

Ik kon niet zonder verwondering een werk beschouwen van een jeugdigen onbekende, dat alleen beschouwd met betrekking tot arbeid en uitvoering een reeds gevormd talent en eene veeljarige praktijk scheen aan te kondigen ; maar nog heel andere beschouwingen strekten het tot aanbeveling, waaronder die der nieuwheid, de oorspronkelijkheid niet de minste was.

— Inderdaad, eene vrije, ruime opvatting, overgebracht op de oudheid was toen nog iets vreemds en ongehoords. Hoe menigmaal Canova

zich in zijn later leven ook met de oudheid gemeten heeft, zijn *Theseus* neemt nog altijd eene eereplaats in onder zijne meesterstukken.

Het is onze bedoeling niet, gelijk menigeen misschien denken zal, Canova te volgen in zijne talrijke groote werken, die zijne loopbaan hebben opgeluisterd; deze taak zou onze krachten overschrijden en ligt daarenboven buiten het plan van dit werkje, dat op de eerste plaats bestemd is voor de Christelijke jeugd. Wij hebben eenvoudig de geschiedenis der eerste jaren van dezen grooten kunstenaar willen verhalen, om daardoor onzen jeugdigen lezers te toonen, hoe men door arbeid, studie en volharding tot eer, roem en fortuin kan geraken. Wij kunnen er thans nog bijvoegen, dat deze schitterende voordeelen, — maar al te dikwijls de klip en stuikelblok der

deugd, — nooit de edele gevoelens van zijn hart, noch de reinheid van zijn geloof, noch eenige der goede hoedanigheden zijner ziel hebben bedorven.

Wij zullen zulks bewijzen door eenige trekken uit zijn volgend leven mede te deelen.

IX.

CANOVA TE POSSAGNO.

Vermelden wij alleen de voornaamste werken van Canova, die op zijn *Theseus* gevolgd zijn; het zijn: het praalgraf van Clemens XIII, geplaatst in de baseliek van Sint-Pieter te Rome, het marmeren praalgraf van Clemens XIV in de kerk der HH. Apostelen; Psypheus als kind in staande houding, eene vlinder, die zich op zijne hand had nedergezet, bij de vleugels vasthoudende; het praalgraf van Alfieri in de kerk van het H. Kruis te Florence; het standbeeld van Washington, vervaardigd voor den Senaat van Caro-

lina ; het beroemde praalgraf van de hertogin Christina van Oostenrijk in de kerk der Augustijnen te Weenen ; het kolosale standbeeld van den koning van Napels enz. enz.

Gedurende de omwenteling, in 1798 en 1799 vergezelde Canova den Senator prins de Rezzonico naar Duitschland. Na zijn terugkeer maakte hij voor de kerk van Possagno, zijne geboorteplaats, een basreliefs, voor een altaar, voorstellende het lichaam van Christus, Maria, Nicodemus en Joseph en God den Vader in een stralenkrans. —

Omtrent dezen tijd wilde de Senaat van Venetië een monument oprichten ter eere van den admiraal Emo. Canova werd met de zorg hiervoor belast. De wetten der Venetiaansche republiek verboden standbeelden op te richten voor Patriciërs ; Canova bedacht daarom aan de ouden het

gebruik en den vorm der *Cippi* te ontleenen, zijnde eene halve kolom zonder kroonlijst; 't is bekend, dat dit soort van gedenkteeken vroeger gebruikt werd in kerken en op begraafplaatsen en dat men op hunne oppervlakte voorstellingen in basreliefs aanbracht naar gelang hunner grootte. Hij gaf dan aan zijne Cippi eene hoogte van vier meter, — voet en dekstuk er onder begrepen, — bij eene breedte van drie meter dertig centimeter ongeveer. De voorste oppervlakte stelt het borstbeeld van den admiraal voor, geplaatst op eene rotsachtige kolom; aan zijne linkerhand is een genius afgebeeld, die met beide handen eene kroon vasthoudt, gereed om die op het hoofd van den admiraal te plaatsen. Aan de andere zijde schrijft eene Renommée op de schacht, die het borstbeeld draagt, deze twee woorden:

Ingelo Emo. Niets is schooner en eter geslaagd dan dit meesterstuk. Het gedenkteeken, getuigende van e erkentelijkheid der Venetiërs, verd, op bevel van den doge, in het uighuis geplaatst. Men had voor lit werk geen prijs bepaald. Ridder Zuliano had verzuimd hen genoegaam op de voorzorgen te wijzen, lie men tegen de edelmoedigheid van Canova behoorde te nemen.

Onder voorwendsel, dat hij vroeger weldaden van de republiek genoten had, wilde hij er niets voor aannemen. De Senaat wilde hierin niet toestemmen, doch de zoon van Sint-Marcus bleef weigeren, zoodat de republiek eindelijk moest bukken voor een harer onderdanen, echter onder voorwaarde, dat hij eene lijfrente van 100 ducaten zou aannemen. Ondertusschen zond ze hem een gouden medailje ter waarde van 100

Seguins, waarop de volgende woorden waren gegrift. « *Aan den geleerden Antonio Canova, bewonderenswaardig in de schoone kunsten, en dank voor het hoogst verdienstelijk uitgevoerde monument, gewijd aan de nagedachtenis van Angelo Emo.* »

Door zooveel werk afgemat werd Canova ziek. Zijne moeder Angelo Sartori snelde naar Rome, om hem hare zorgen te wijden. Zij was eene vrouw van een zacht en kalm karakter. Vroom van aard, dankte ze God dagelijks voor den grooten roem, dien haar zoon verworven had, zij beschouwde hem met eerbied en verzorgde hem met teederheid. Haar grootste geluk was te zien, welke liefde Antonio zijn' halven broeder Jan-Baptist Sartori, die ze naar Rome had meegebracht, toedroeg. Toen ze voor familie-zaken weer naar Crespano terug moest

keeren, bleef Jan-Baptist bij zijn broeder, aan wien hij zich hechtte met eene vriendschap, die alleen de dood kon breken. —

Toen onze kunstenaar begon te beteren, raadden de geneesheeren hem aan, tot zijn volkomen herstel eenigen tijd in zijne geboorteplaats te gaan doorbrengen. Hij vertrok dan met zijn broer naar Crespano, waar hunne moeder hen wachtte. Zijn schoonvader was sedert eenige jaren dood en Canova betreurde het zeer, dat hij niet door voorkomendheid en dienstbetoon de plagerijen en de ongehoorzaamheid van den kleinen Antonio, kon doen vergeten.

Nauwelijks hadden moeder en zoon elkander omhelsd en eenige gelukkige oogenblikken bij elkander gesleten of eene menigte personen, die hem als kind gekend hadden,

wilden hem zien en hem aan het een en ander van vroeger herinneren. Canova ontving hen allen recht hartelijk ofschoon er onder de menigte verscheidenen waren, die hem geheel onbekend voorkwamen. Maar onder zijne bezoekers, waarvan de een hem meer de andere minder belang inboezemde, bemerkte hij er een, die hij met het grootste genoegen terugzag en die bij hem een der gelukkigste oogenblikken zijner kindsheid in het geheugen terug riep. — 't Was zijne nicht Betta Biasi, dezelfde voor wie hij zijne beroemde Madonna had gemaakt, te gelijkertijd oorzaak van zijne oneenigheid met zijn schoonvader en van zijne eerste zegepraal. Ze was gehuwd met een rijken inwoner van Crespano en leefde gelukkig met hem. — Canova ging haar aan huis bezoeken; hij wenschte beide echtelieden geluk en verheugde

zich over hun' welstand, alsof die hem zelve betrof.

Toen hij eenige dagen te Crespano doorgebracht had, wilde Canova het nederige dorpje gaan bezoeken, waar hij het eerste levenslicht aanschouwd had. Hij wilde gaan bidden op het graf van zijn vader en van zijn grootvader, den ouden Pasino; hij wilde gaan uitrusten in het huis, waarin hij geboren was en dat hij, sinds den dood van zijn grootvader, op zijne kosten had laten herstellen en onderhouden. — Zoodra zijn plan uitlekte, werd eene algemeene beweging op touw gezet, aan wier hoofd Betta Biasi stond. Geheel Crespano was in de zaak betrokken, doch bewaarde het diepste stilzwijgen.

Canova begaf zich te voet op weg, alleen vergezeld van zijn broeder. Hij gaat met kloppend harten tranen in de oogen door voetpaden, die hij

in zijn jeugd zoo menigmaal betreden heeft. Hij doolt eenigen tijd op goed geluk rond, als 't ware omwegen zoekende en wellicht meegetroond door zijn broer, die ook in het geheim was ingewijd.

Op eenigen afstand van Possagno werd hij door eene menigte jongelieden, die hem opwachtten, begroet met kreten van blijdschap en bewondering, en het Italiaansche *Evviva* ontsnapte met onbeschrijfelijke geestdrift aan aller mond. Hij blijft staan, maar diepe ontroering verhinderd hem te spreken. Eerbiedig verzocht men hem verder te gaan. Van nature was Canova afkeerig van openbare eerbewijzen en bijvalsbetuigingen; hoe groot is dan ook zijne verlegenheid, toen hij twintig schreden verder den weg bedekt ziet met immortellen, lauriertakken en rozen. Rechts en links van den zegeweg stonden

honderden inwoners van Possagno, Crespano en andere omliggende dorpen. De klokken uit alle naburige plaatsen begonnen te luiden; de pastoor, — niet meer dezelfde, die hem zijne schitterende toekomst voorzegd had, maar zijn kapelaan, die hem opgevolgd was, — benevens de kerkmeesters gingen voor hem uit, saluutschoten en zegezangen, begeleid door landelijk muziek, begroetten hem aan alle zijden en de stoet geleidde hem onder luiden bijval tot aan de woning van Pasino, waar hij binnentrad.

Canova was diep getroffen door zulk eene ontvangst. De indruk er van bleef hem steeds bij en we zullen weldra zien op welke wijze hij zijne erkentelijkheid aan zijne medeburgers wist te betuigen voor de schitterende ontvangst, die ze hem bereid hadden.

X.

MARKIES VAN ISCHIA.

In Rome teruggekeerd zette Canova zich opnieuw aan 't werk; alleen de opsomming der meesterstukken, die zijn beitel thans leverde, zou ons te ver voeren. In 1812 benoemde Paus Pius VII hem tot algemeen inspecteur van alle kunstvoorwerpen en kunstondernemingen in de Kerkelijke Staten, en schonk hem den titel van Ridder van de Gouden Spoor. In hetzelfde jaar riep Napoleon, toen eerste Consul van Frankrijk, hem naar Parijs om er het model te ontwerpen voor zijn kolosaal standbeeld. Reeds in het

begin van 1813 zag men in de werkplaats van den kunstenaar het model voor het borstbeeld ; het overige van het groote standbeeld des keizers is van latere dagteekening. Het is niet mogelijk een portret met zooveel karakter juister op te vatten en tegelijkertijd de oudheid zoo nabij te komen. —

Niets van dien aard is met deze buste te vergelijken. Later vervaardigde hij de portretten van de moeder des keizers, van keizerin Josephine, van keizerin Maria-Louisa en van prinses Elisa, zuster des keizers. Onnoodig te zeggen, dat elk dezer stukken de hand des meesters verraadt. Omtrent dezen tijd werd hij benoemd tot correspondeerend lid van het fransche Instituut en tot *Prince perpétuel* van de academie van den H. Lucas te Rome

Na den val van Napoleon I werd Canova naar Parijs gezonden in hoedanigheid van pauselijk afgevaardigde, om bij het gouvernement van Lodewijk XVIII, ingevolge het tractaat van Folentino de kunstwerken terug te vorderen, die vroeger aan Rome ontnomen waren.

Canova weigerde aanvankelijk zich met deze zending te belasten, maar hij moest toegeven aan den aandrang van kardinaal Gonsalvi en voor de uitdrukkelijke bevelen van zijn Heiligheid. Hij kweet zich van deze moeielijke taak met evenveel kieschheid als hoflijkheid, ten einde zonder het fransche gouvernement te kwetsen, de rechten van den H. Stoel te doen gelden. —

Bij zijne terugkomst te Rome werd Canova ingeschreven in het gulden boek van het kapitool en *tot markies van Ischia* verheven.

Aan dezen titel was een jaarlijksch pensioen van drie duizend romeinsche daalders verbonden. Alleen de belangeloosheid van Canova kon de vrijgevigheid van zijn vorst evenaren. De nieuwe markies van Ischia verdeelde zijn jaargeld tusschen de academie van oudheidkunde, de academie van den H. Lucas, de academie der Lincei en bestemde er een vierde deel van om prijzen aan de koopen voor romeinsche kunstenaars. — Toen hij verzocht werd zijn wapendevies te kiezen koos hij hiervoor eene lier en eene slang ter herinnering aan zijne eerste standbeelden, *Orpheus* en *Eurydices*. Twee dagen nadat hij zoo bescheiden erkend had, wat hij aan zijne eerste werken verschuldigd was, keerde Canova weer tot zijn stil en arbeidzaam leven terug. —

XI.

DE KERK VAN POSSAGNO.

Canova koesterde eene innige liefde voor zijn geboortegrond. De zegepraal, die Betta Biasi hem bezorgd had, ging hem nimmer uit het geheugen. De met bloemen bedekte weg, de kreten vol geestdrift, de tranen van blijdschap, die eerbiedwaardige pastoor, de ouderlingen der parochie, de genietingen zijner jeugd, al deze herinneringen begeesterden menigmaal zijne verbeelding en verschaften hem een zacht innerlijk genot. Te Possagno gevoelde hij zich vrij; daar was hij vorst, daar was hij koning.

Meermalen dacht hij er over na op welke wijze hij zijne erkentelijkheid en zijne liefde voor zijne geboorteplaats het best zou toonen, toen zich onverwachts eene gelegenheid aanbood, om dezen wensch of liever deze behoefte zijns harten te voldoen.

Possagno bezat eene arme, vervallen kerk. Op zekeren dag kwamen eenige zijner vroegere dorpelingen hem verzoeken iets te willen bijdragen om deze weer op te bouwen. Ziedaar juist de gelegenheid welke hij zocht. Een weinigje geven voor eenige armzalige verbeteringen mishaagde aan Canova, maar ruim geven voor een prachtig monument, lachte zijne edele, grootsche ziel toe. Hij antwoordde aan de deputatie, dat hij niets wilde geven tot herstel hunner oude kerk, maar dat hij zich zeer graag zou belasten met voor hen eene nieuwe te bouwen op voorwaarde

dat de inwoners een klein gedeelte der aanlegkosten voor zich zouden nemen. Het voorstel werd met geestdrift aangenomen en Canova begon dadelijk aan het plan voor den bouw te werken.

Sedert lang had hij het denkbeeld opgevat, om het Pantheon van Athene en het Pantheon van Rome in één gebouw te vereenigen, dat getuigen zou van de stoute opvatting der Grieken en Romeinen en tevens van de pogingen van een hedendaagsch bouwkundige, om beider bouwtrant in één monument samen te brengen. Het was ingevolge dit denkbeeld, dat hij het plan voor de nieuwe kerk te Possagno maakte.

Toen hij zijn bouwplan gereed had, ging hij er mee naar zijne geboorteplaats, waar hij, zoo als altijd met uitbundige vreugde ontvangen werd. Canova vertrouwde de leiding van

het werk toe aan een architect van Crespano, Jean Zardo, bijgenaamd Fantolin. Hij wilde nochtans de inwoners van Possagno aan zijn groot werk verbinden, door hen op eene rechterlijke akte te laten inteekenen, ten einde ze naderhand zouden kunnen getuigen, dat het gebouw hun werk was, maar, zooals gewoonlijk, nam hij het aanzienlijkste deel der kosten voor zijne rekening.

De parochie moest zorgen voor de gewone bouwstoffen, dat is: voor grof zand en kalk; hij daarentegen betaalde het persoonlijk aandeel van twee honderd vijftig inwoners, leverde ossen en wagens en voldeed daarenboven alle aanvoerkosten van hetgeen de inwoners leverden. In een woord van elke honderd gulden die het werk zou kosten, zou Canova er vijf en negentig en de gemeente er vijf betalen. Op dezen grondslag

werd de overeenkomst geteekend.

Onverwachts kwamen de meisjes van Possagno, als bewijs van offervaardigheid hunne diensten aanbieden. Zij verklaarden, dat ze zich graag wilden verbinden, zonder eenig loon, de lichte bouwstoffen aan te brengen. Op de werkdagen zouden ze zulks geregeld doen in hare rusturen en op de zon- en feestdagen na afloop der godsdienstoefeningen, als de pastoor zulks wilde toestaan.

De pastoor stemde hierin toe. Canova nam dit aanbod aan en stichtte eene jaarlijksche toelage van duizend pond, die verdeeld moest worden onder de meisjes, die aan dit werk deel mochten nemen, en die gekozen werden uit de braafsten der parochie. Hij begon deze som uit te betalen reeds eer een der meisjes iets gedaan had, omdat, zeide hij, de bevallige daden rechtvaardig en de

rechtvaardige daden bevallig moesten zijn. —

't Was een bekoorlijk gezicht te zien, hoe jeugdige meisjes, het hoofd versierd met bloemen, vroolijk en onder het zingen van liederen op kruiwagens steenen aanvoerden.

Eindelijk kwam de dag, bestemd voor het leggen van den eersten steen. De vrouwen wilden alleen het water aanvoeren benoodigd voor de fondamenten. Canova wilde voor deze gelegenheid alleen het werk van metselaar verrichten. Hij nam zaag en hamer, behakte een steen, kreeg troffel en kalk en legde den eersten steen, terwijl de pastoor, bijgestaan door zijne geestelijkheid, dezen volgens kerkelijk gebruik zegende.

De plechtigheid werd gesloten met een algemeenen maaltijd, waaraan ongedwongene hartelijkheid

heerschte, die slechts afgebroken werd door geweerschoten, klokkengelui en vroolijke gezangen. Van dit oogenblik af vorderden de werkzaamheden met spoed. Fantolin had ter zijner beschikking zooveel geld als hij verlangde en geld is een machtige hefboom, om dergelijke werken tot een gewenscht einde te brengen.

XII.

DOOD VAN CANOVA.

Drie jaren later, in 1822, kwam Canova zijn werk weer eens bezichtigen, maar hij was ziek en 't was voor de laatste maal, dat zijne dorpsgenooten hem hunne erkentelijkheid bewezen. Na het werk in oogenschouw te hebben genomen en aan Fantolin zijne tevredenheid er over betuigd te hebben, ging hij de familie van zijn vroegeren weldoener Faliero bezoeken, maar onderweg verergerde zijne kwaal; ondanks den raad zijner vrienden ging hij naar Possagno; hij wierp een laatsten blik op het vlek, op het ouderlijk huis en op de

oude en nieuwe kerk wier voltooiing hij niet zou zien. Hij verzocht, dat men hem naar Venetië zou vervoeren, waar hij den 4^en^ October aankwam. Weldra werd zijn toestand hopeloos. Hij haastte zich de troostmiddelen der H. Kerk te verzoeken. Het snikken der omstanders bij het toedienen der H. Sacramenten getuigde van hunne diepe smart en van hunne ontroering bij het zien van het levendig geloof en de diepe godsvrucht, die de zieke in deze laatste oogenblikken deed blijken.

Den 13^en^ October 1822 op den leeftijd van 65 jaren blies Canova den laatsten adem uit. Zijne laatste woorden waren : « O Heer, Gij hebt mij vele goederen en gaven geschonken, Ge ontneemt ze mij weer; uw naam zij gezegend tot in eeuwigheid. »

Bij testament vermaakte hij aan

Paus Pius VII het recht, om uit zijne nagelaten werken te kiezen, wat hem beviel. — Hij schonk aan de zonen van den Senator Faliero twee standbeelden naar eigen keus; reeds vroeger had hij de graftombe huns vaders gemaakt als bewijs zijner dankbaarheid; hij stichtte een fonds, uit welks inkomen aan de meisjes van Possagno jaarlijks drie huwelijksgiften van zestig Romeinsche daalders werden uitgekeerd. Zijn broeder Jan Baptist Sartori-Canova, — deze laatste naam had hij uit eerbied voor zijn' broeder bij den zijnen gevoegd, — maakte hij tot eenigen erfgenaam zijner goederen, hem verzoekende zonder de minste bekrompenheid den bouw der kerk van Possagno, waarin hij begraven wilde worden, te voltooien.

Den 16^{en} October vierde men in de prachtige basiliek van den H. Markus

zijne uitvaart. De patriarch van Venetië verrichtte in plechtgewaad den H. dienst. Zijn lichaam werd vervolgens naar Possagno overgebracht. De oude kerk kon al het volk, van heinde en ver toegestroomd, niet bevatten; men verrichtte daarom de lijkplechtigheid op het midden van het marktplein.

De broeder van Canova voltooide de nieuwe kerk van Possagno. In dit prachtige gebouw, versierd met door Canova zelf vervaardigde *métopes*, werd zijne graftombe geplaatst. De bronzen groep, voorstellende de *Godsvrucht*, een der meesterstukken van den grooten kunstenaar, is geplaatst onder het orgel, vóór de middel-galerij.

Recht daartegenover bevind zich het graf van den grooten beeldhouwer. Het lichaam rust in eene groote urn, door Canova gemaakt voor het

graf van den markies Berio van Napels, wiens familie het stuk niet heeft opgeëischt. 't Geheel is afgewerkt door Canova's waardigen broeder, die even als hij een uitmuntend hart bezat, en wel verdiende benoemd te worden tot uitvoerder van den laatsten wil eener zoo edelmoedige ziel.

Gansche scharen gaan dit monument bezoeken en Possagno is eene bevoorrechte plaats geworden waarheen zich tegenwoordig de vreemdelingen bij voorkeur begeven, wijl, na Michel-Ange, het nederige kind van Possagno de meest gevierde beeldhouwer van Europa is geworden.

EINDE.

INHOUD.

I. Pasino Canova 5
II. « Zou ik mijne moeder niet beminnen ? » 11
III. De Madonna 22
IV. « Reeds morgen, en houd dit voor afgesproken, gaat ge mede op 't karwei ! » . 31
V. De heerlijkheid Padrazzi 42
VI. Meester Pietro 48
VII. De leeuw van boter. 63
VIII. Canova te Rome. 71
IX. Canova te Possagno 82
X. Markies van Ischia 92
XI. De Kerk van Possagno 96
XII. Dood van Canova 103